Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра міжнародного і європейського права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан юридичного факультету
_____ Віталій СЕРЬОГІН
«__» _____ 2026 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Міжнародне морське право

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
галузь знань:	29 Міжнародні відносини
спеціальність:	293 Міжнародне право
освітньо-професійна програма:	Міжнародне право
вид навчальної дисципліни:	вибіркова
факультет:	юридичний

2026/2027 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою юридичного факультету

«31» серпня 2026 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Тітов Євген Борисович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного і європейського права

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародного і європейського права юридичного факультету

Протокол від «28» серпня 2026 року № 1

Завідувач кафедри
міжнародного і європейського права Тетяна СИРОЇД

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 293 Міжнародне право

Гарант освітньо-професійної програми
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти «Міжнародне право»
кандидат юридичних наук, доцент Євген ТІТОВ

Програму погоджено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол від «31» серпня 2026 року № 1

Голова науково-методичної комісії Ганна ЗУБЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Міжнародне морське право» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародне право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 293 Міжнародне право.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є опанування студентами загальними знаннями про порядок формування, сутність та принципи міжнародного морського права; теоретичними положеннями, що дозволяють виділяти предмет, метод, джерела міжнародного морського права, а також метод його регулювання; базовими юридичними відомостями про категорії морських просторів та морські об'єкти; специфікою участі міжнародних організацій у сфері регулювання міжнародних морських відносин; знаннями про механізми розв'язання міжнародних морських суперечок; розумінням того яким чином та на підставі яких міжнародно-правових актів відбувається врегулювання морських відносин в окремих сферах; баченням перспектив і напрямків розвитку міжнародного морського права.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є: розуміння базових питань міжнародного морського права, зокрема щодо формування у студентів уявлення про сутність, правову основу, пріоритети та методи міжнародно-правового регулювання міжнародних морських відносин; принципів та напрямків функціонування міжнародного морського права; оволодіння ключовою юридичною термінологією та поняттями зі сфери міжнародного морського права; змісту основних теоретичних положень, що вироблені наукою міжнародного морського права; специфіки універсальної і регіональної міжнародної співпраці в галузі міжнародного морського права; розуміння форм і напрямків міжнародно-правового регулювання відносин у сфері міжнародного морського права; уявлення про систему та специфіку діяльності міжнародних міжурядових і неурядових морських організацій; ключових напрямків еволюції міжнародного морського права.

1.3. Кількість кредитів – 5.

1.4. Загальна кількість годин – 150.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни.	
Вибіркова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	4-й
Семестр	
7-й	7-й
Лекції	
48 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	6 год.
Лабораторні заняття	
0	0
Контрольна робота	

1	1
Самостійна робота	
70 год.	136 год.
у тому числі індивідуальні завдання (курсова робота)	
1	1

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна:

Загальних компетентностей (ЗК): ЗК 10. Здатність працювати в міжнародному контексті; ЗК 15. Цінувати та поважати різноманітність і мультикультурність; та професійних компетентностей: ФК1. Здатність розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, форми та способи їх реалізації; види міжнародних суб'єктів та їх роль у сучасних міжнародних відносинах і міжнародній політиці. ФК6. Здатність застосовувати знання засад і змісту інститутів міжнародного приватного права. ФК8. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право. ФК10. Уміння здійснювати юридичний аналіз та юридичну кваліфікацію явищ міжнародного життя на основі міжнародно-правових норм. ФК12. Уміння розробляти юридичну позицію в інтересах клієнта, а також контраргументи проти позиції опонентів; вести дискусію і дебати з міжнародно-правових та загальноюридичних питань. ФК16. Здатність адаптувати та використовувати міжнародно-правові норми та принципи в національній правовій системі.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна:

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://law.karazin.ua/resources/doks2021/inform_pak/2023-2024/OPP_293_bakalavr.pdf здобувачі повинні досягти таких програмних результатів навчання (ПРН): ПРН 2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання; ПРН 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю; ПРН 8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин; ПРН 16. Демонструвати вміння користуватися комп'ютерними програмами, необхідними у професійній діяльності.

1.8. Пререквізити: Історія міжнародного права, Міжнародне публічне право (основи теорії), Міжнародне публічне право (основні галузі).

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Міжнародне морське право як галузь МП (загальна характеристика).

Поняття міжнародного морського права як галузі міжнародного публічного права, його предмет і метод. Характерні риси міжнародного морського права та його особливості. Характеристика умов виникнення та розвитку міжнародного морського права. Історія становлення сучасного міжнародного морського права. Джерела міжнародного морського права (основні та допоміжні). Конвенції з морського права 1958 р. (про відкрите море; про територіальне море і прилеглу зону; про континентальний шельф; про рибальство й охорону живих ресурсів відкритого моря), Конвенція ООН з морського права 1982 р. Принципи міжнародного морського права.

Тема 2. Правовий режим морських просторів, що знаходяться в межах державних кордонів.

Загальна характеристика та особливості дії норм міжнародного морського права у просторі. Класифікація морських просторів, що знаходяться в межах території держави. Правовий режим внутрішніх морських вод. Правове регулювання статусу міжнародних морських каналів. Територіальне море (територіальні води) як об'єкт регулювання міжнародного морського права. Архіпелажні води – визначення характеристика і міжнародно-правовий статус. Міжнародно-правовий режим закритих (замкнених) та напівзакритих (напівзамкнених) морів.

Тема 3. Правовий режим морських просторів, що знаходяться поза межами державних кордонів.

Загальна характеристика, особливості та класифікація морських просторів, що знаходяться за межами території держави. Міжнародно-правовий режим відкритого моря. Міжнародно-правове регулювання міжнародного району морського дна («Району»). Прилегла зона – поняття, ознаки, різновиди та особливості міжнародно-правового статусу. Правовий режим виключної економічної зони – ВЕЗ, роль міжнародного морського права у його встановленні. Поняття, ознаки та особливості міжнародно-правового регулювання континентального шельфу. Правове регулювання проливів, що використовуються для міжнародного судноплавства.

Тема 4. Правовий режим Арктики та Антарктики.

Арктика як об'єкт міжнародно-правового регулювання. Історія становлення сучасного міжнародно-правового статусу Арктики в міжнародно-правовій доктрині і практиці. Загальний режим використання Арктичних морських просторів. Спеціальний режим використання Арктичних морських просторів.

Антарктика як об'єкт міжнародно-правового регулювання. Історія становлення сучасного міжнародно-правового статусу Антарктики. Організаційно-правові механізми міжнародного регулювання статусу Антарктики. Актуальні проблеми сучасного правового статусу Антарктики і шляхи їхнього вирішення.

Тема 5. Міжнародно-правовий статус морських об'єктів.

Поняття морських об'єктів у міжнародно-правовій доктрині і практиці, їхня класифікація. Міжнародно-правовий зміст поняття «морське судно». Категорії суден у міжнародному праві та їхній статус. Міжнародно-правовий статус штучно створених конструкцій і обладнання, що виставляється в морі і на морському дні, права і обов'язки суб'єктів міжнародного морського права щодо їхнього спорудження і експлуатації. Міжнародно-правовий статус затонулих об'єктів. Особливості правового статусу затонулих військових об'єктів.

Тема 6. Міжнародні організації у галузі міжнародного морського права.

Міжнародні організації як суб'єкти міжнародного морського права, поняття, класифікація, роль у реалізації міжнародних морських відносин. Міжурядові міжнародні морські організації. Міжнародна морська організація, Міжнародний орган з морського дна, Комісія з меж континентального шельфу, Міжурядова океанографічна комісія ЮНЕСКО, Комітет по судноплавству ЮНКТАД, Міжнародна організація морського супутникового зв'язку (ІНМАРСАТ).

Неурядові морські організації у сфері міжнародних морських відносин, система, особливості правового статусу, роль у реалізації міжнародних морських відносин.

Тема 7. Мирне розв'язання міжнародних морських спорів.

Поняття міжнародного публічного морського спору. Сфери виникнення публічних міжнародних морських спорів. Міжнародно-правові механізми розв'язання міжнародних морських спорів – поняття, ознаки, різновиди, класифікація. Дипломатичні засоби вирішення міжнародних публічних морських спорів. Арбітражні засоби вирішення міжнародних публічних морських спорів. Судові засоби вирішення міжнародних публічних морських спорів. Особливості розгляду міжнародних публічних морських спорів окремими органами: Міжнародний Суд ООН, Міжнародний трибунал з морського права, Загальний та Спеціальні Арбітражі.

Тема 8. Міжнародно-правове регулювання безпеки мореплавства.

Безпека мореплавства як об'єкт регулювання міжнародного морського права. Міжнародно-правова система забезпечення безпеки мореплавства: основні міжнародно-правові акти. Навігаційні правила забезпечення безпеки мореплавства. Технічні правила забезпечення безпеки мореплавства. Експлуатаційні правила забезпечення безпеки мореплавства. Піратство і тероризм на морі, як форми зазіхання на безпеку мореплавства. Міжнародно-правове регулювання попередження та протидії актам піратства і тероризму на морі.

Тема 9. Міжнародно-правова охорона морського природного середовища.

Міжнародно-правовий режим морських природних ресурсів. Основні принципи міжнародно-правового механізму охорони навколишнього середовища. Загальний стан проблеми запобігання забрудненню моря з суден. Класифікація морських просторів за ступенем стійкості до забруднення з суден. Міжнародно-правове забезпечення запобігання забрудненню моря з суден. Регіональні угоди в галузі захисту та збереження Морського середовища.

Тема 10. Міжнародно-правове регулювання морських наукових досліджень.

Морські наукові дослідження як об'єкт міжнародно-правового регулювання: поняття, ознаки, класифікація. Основні напрямки сучасних морських наукових досліджень. Правові основи проведення морських наукових досліджень. Визначальні положення міжнародного морського права з питань організації морських наукових досліджень. Міжнародно-правове регулювання морських наукових досліджень у виключній економічній зоні. Міжнародно-правове регулювання морських наукових досліджень на континентальному шельфі. Міжнародно-правове регулювання розробки і передачі морських технологій.

Тема 11. Міжнародно-правова протидія злочинності на морі.

Злочинність на морі як об'єкт міжнародно-правової протидії. Міжнародно-правова протидія піратству і озброєному розбою проти морських суден та інших морських об'єктів. Міжнародно-правова протидія торгівлі людьми. Міжнародно-правова протидія незаконному обігу наркотичних засобів і психотропних речовин. Міжнародно-правова протидія несанкціонованому мовленню з відкритого моря. Міжнародно-правова протидія розриву або пошкодження підводних кабелів чи трубопроводів.

Тема 12. Військово-морське право.

Поняття військово-морського права. Міжнародні угоди у сфері забезпечення універсальної та регіональної колективної морської безпеки. Право на застосування сили на морі. Правове регулювання ведення військових операцій на морі. Зони ведення військових дій на морі. Правовий статус бойових засобів та об'єктів нападу у міжнародному праві. Форми озброєної боротьби на морі. Правове регулювання військово-морської діяльності в мирний час. Попередження інцидентів і небезпечної військово-

морської діяльності. Військово-морські операції невоєнного характеру. Миротворчі операції.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лек.	пр.	лаб.	інд.	с.р.		лек.	пр.	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Міжнародне морське право як галузь МП (загальна характеристика).	12	4	2	-	-	6	12	-	-	-	-	12
Тема 2. Правовий режим морських просторів, що знаходяться в межах державних кордонів.	12	4	4	-	-	4	12	2	2	-	-	8
Тема 3. Правовий режим морських просторів, що знаходяться поза межами державних кордонів.	12	4	2	-	-	6	12	2	2	-	-	8
Тема 4. Правовий режим Арктики та Антарктики.	12	4	2	-	-	6	12	2	2	-	-	8
Тема 5. Міжнародно-правовий статус морських об'єктів.	12	4	4	-	-	6	12	-	-	-	-	12
Тема 6. Міжнародні організації у галузі міжнародного морського права.	14	4	2	-	-	8	14	-	-	-	-	14
Тема 7. Мирне розв'язання міжнародних морських спорів.	12	4	4	-	-	4	12	-	-	-	-	12
Тема 8. Міжнародно-правове регулювання безпеки мореплавства.	12	4	2	-	-	6	12	-	-	-	-	12
Тема 9. Міжнародно-правова охорона морського природного середовища.	12	4	2	-	-	6	12	-	-	-	-	12
Тема 10. Міжнародно-правове регулювання морських наукових досліджень.	14	4	2	-	-	8	14	-	-	-	-	14
Тема 11. Міжнародно-правова протидія злочинності на морі.	12	4	2	-	-	6	12	2	-	-	-	10
Тема 12. Військово-морське право.	14	4	4	-	-	6	14	-	-	-	-	14
Усього годин:	150	48	32	-	-	70	150	8	6	-	-	136

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин

		д.ф./з.ф.
1.	**Тема 1.** Міжнародне морське право як галузь МП (загальна характеристика).	2/-
2.	**Тема 2.** Правовий режим морських просторів, що знаходяться в межах державних кордонів.	4/2
3.	**Тема 3.** Правовий режим морських просторів, що знаходяться поза межами державних кордонів.	2/2
4.	**Тема 4.** Правовий режим Арктики та Антарктики.	2/2
5.	**Тема 5.** Міжнародно-правовий статус морських об'єктів.	2/-
6.	**Тема 6.** Міжнародні організації у галузі міжнародного морського права.	4/-
7.	**Тема 7.** Мирне розв'язання міжнародних морських спорів.	4/-
8.	**Тема 8.** Міжнародно-правове регулювання безпеки мореплавства.	2/-
9.	**Тема 9.** Міжнародно-правова охорона морського природного середовища.	2/-
10.	**Тема 10.** Міжнародно-правове регулювання морських наукових досліджень.	2/-
11.	**Тема 11.** Міжнародно-правова протидія злочинності на морі.	2/-
12.	**Тема 12.** Військово-морське право.	4/-
	Разом:	**32/6**

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин д.ф./з.ф.
1.	**Тема 1.** Міжнародне морське право як галузь МП (загальна характеристика). *Завдання*: ознайомитися з лекційним матеріалом; опрацювати теоретичні основи навчальної теми; скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми; підготувати відповіді на контрольні запитання	6/12
2.	**Тема 2.** Правовий режим морських просторів, що знаходяться в межах державних кордонів. *Завдання*: ознайомитися з лекційним матеріалом; опрацювати теоретичні основи навчальної теми; скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми; підготувати відповіді на контрольні запитання	4/8
3.	**Тема 3.** Правовий режим морських просторів, що знаходяться поза межами державних кордонів. *Завдання*: ознайомитися з лекційним матеріалом; опрацювати теоретичні основи навчальної теми; скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми; підготувати відповіді на контрольні запитання	6/8
4.	**Тема 4.** Правовий режим Арктики та Антарктики. *Завдання*: ознайомитися з лекційним матеріалом; опрацювати теоретичні основи навчальної теми; скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми; підготувати відповіді на контрольні запитання	6/8
5.	**Тема 5.** Міжнародно-правовий статус морських об'єктів. *Завдання*: ознайомитися з лекційним матеріалом; опрацювати теоретичні основи навчальної теми; скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми; підготувати відповіді на контрольні запитання	6/12
6.	**Тема 6.** Міжнародні організації у галузі міжнародного морського	6/14

	права. *Завдання*: ознайомитися з лекційним матеріалом; ознайомитися з ключовими міжнародними документами за темою (статути, резолюції міжнародних організацій, тощо); скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми; підготувати відповіді на контрольні запитання	
7.	**Тема 7.** Мирне розв'язання міжнародних морських спорів. *Завдання*: ознайомитися з лекційним матеріалом; ознайомитися з ключовими міжнародними документами за темою (конвенції, регламенти міжнародних судових органів, рішення по справах); скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми; підготувати відповіді на контрольні запитання	4/12
8.	**Тема 8.** Міжнародно-правове регулювання безпеки мореплавства. *Завдання*: ознайомитися з лекційним матеріалом; опрацювати теоретичні основи навчальної теми; скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми; підготувати відповіді на контрольні запитання	6/12
9.	**Тема 9.** Міжнародно-правова охорона морського природного середовища. *Завдання*: ознайомитися з лекційним матеріалом; опрацювати теоретичні основи навчальної теми; скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми; підготувати відповіді на контрольні запитання	6/12
10.	**Тема 10.** Міжнародно-правове регулювання морських наукових досліджень. *Завдання*: ознайомитися з лекційним матеріалом; опрацювати теоретичні основи навчальної теми; скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми; підготувати відповіді на контрольні запитання	8/14
11.	**Тема 11.** Міжнародно-правова протидія злочинності на морі. *Завдання*: ознайомитися з лекційним матеріалом; опрацювати теоретичні основи навчальної теми; скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми; підготувати відповіді на контрольні запитання	6/10
12.	**Тема 12.** Військово-морське право. *Завдання*: ознайомитися з лекційним матеріалом; опрацювати теоретичні основи навчальної теми; скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми; підготувати відповіді на контрольні запитання	6/14
	Разом:	**70 /136**

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання розвивають можливості самостійної роботи і сприяють поглибленому вивченню теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використання знань для вирішення відповідних практичних завдань.

Види індивідуальних завдань з навчальної дисципліни (реферати, контрольні роботи, що виконуються під час аудиторних занять та самостійної роботи, курсові, дипломні роботи тощо) визначаються навчальним планом. Індивідуальні завдання полягають у підготовці реферату за визначеною, або обраною студентом за допомогою викладача, темою та інших видів робіт, які затверджуються кафедрою. Терміни видачі,

виконання і захисту індивідуальних завдань визначаються програмою навчальної дисципліни.

Індивідуальні завдання виконуються особою, яка навчається, самостійно із одержанням необхідних консультацій з боку науково-педагогічного працівника. Допускаються випадки виконання робіт комплексної тематики кількома особами.

6.1. Теми ініціативних індивідуальних завдань

1. Кодифікація міжнародного морського права.
2. Роль ООН у розвитку міжнародного морського права.
3. Конвенція ООН Поморському права 1982 р.: історія виникнення, зміст, значення.
4. Міжнародна морська організація (ІМО) та її роль в дослідженні і використанні світового океану.
5. Комітет з морським перевезенням Ради з торгівлі та розвитку ЮНКТАД і його роль в дослідженні і використанні світового океану.
6. Міжнародна океанографічна комісія ЮНЕСКО (МОК) і її роль в дослідженні і використанні світового океану;
7. Міжнародна Рада по дослідженню моря і його роль в дослідженні і використанні світового океану;
8. Міжнародний морський комітет і його роль в дослідженні і використанні світового океану.
9. Міжнародно-правова класифікація морських просторів, історія питання та сучасність.
10. Чорноморські протоки, поняття, система та особливості правового регулювання.
11. Балтійські протоки, поняття, система та особливості правового регулювання.
12. Суецький канал, історія створення та особливості правового регулювання.
13. Кільський канал, історія створення та особливості правового регулювання.
14. Панамський канал, історія створення та особливості правового регулювання.
15. Поняття судна і його юридичні ознаки. Реєстрація суден і прав на них.
16. Поняття та правовий режим зручного прапора.
17. Поняття і склад екіпажу судна. Нормативно-правові вимоги до екіпажу морського судна.
18. Міжнародно-правове регулювання праці моряків. Поняття і зміст репатріації членів екіпажу.
19. Правовий статус капітана морського судна. Правові особливості положення капітана в міжнародному мореплаванні. Класифікація прав і обов'язків капітана судна.
20. Поняття і зміст міжнародно-правової системи забезпечення безпеки мореплавання.
21. Конвенція СОЛАС 74/78.
22. Конвенція ПДМНВ 78/95.
23. Глобальна система морського зв'язку при лихах: поняття, встановлюваний нею режим.
24. Міжнародний кодекс з управління безпекою (МКУБ). Поняття, встановлюваний ним режим.
25. Міжнародно-правова регламентація боротьби з піратством і морським тероризмом.
26. Міжнародно-правова регламентація запобігання забруднення морського середовища з суден.
27. Конвенція МАРПОЛ 73/78.
28. Поняття міжнародного публічного морського спору і засоби його дозволу.
29. Міжнародний трибунал з морського права: поняття, склад, компетенція.
30. Міжнародно-правове регулювання морського перевезення вантажів.
31. Міжнародно-правове регулювання морського перевезення пасажирів.

32. Поняття, основні ознаки і види загальної аварії. Основні види загальної аварії.
33. Умови відповідальності за зіткнення суден.
34. Поняття і види збитків, що підлягають відшкодуванню в разі загибелі судна.
35. Правове регулювання зіткнень суден з портовими спорудами.
36. Арешт морських суден в міжнародному праві.
37. Виникнення і розвиток інституту морського страхування.
38. Поняття і зміст морського договірного страхування.
39. Поняття і зміст морського взаємного страхування.
40. Міжнародний комерційний арбітраж.
41. Поняття і об'єкти суднопідйому.
42. Право на підняте і не підняте майно, винагороду при суднопідйомі.
43. Правомочність порту щодо суднопідйому.

6.2. Теми курсових робіт

1. Міжнародне морське право як галузь міжнародного публічного права.
2. Становлення та розвиток міжнародного морського права.
3. Джерела міжнародного морського права.
4. Міжнародно-правова класифікація морських просторів.
5. Особливості реалізації державного суверенітету щодо морських просторів.
6. Морські об’єкти та особливості їхнього правового режиму у міжнародному морському праві.
7. Значення прапора у міжнародному морському праві.
8. Міжнародно-правовий статус екіпажу морського судна.
9. Міжнародно-правове регулювання праці моряків.
10. Правовий статус міжнародних міжурядових морських організацій.
11. Міжнародні неурядові морські організації: поняття, види, міжнародно-правовий статус.
12. Роль міжнародних морських організацій у розвитку міжнародного морського права.
13. Міжнародні морські спори, як об’єкт регулювання міжнародного морського права.
14. Дипломатичні засоби розв’язання міжнародних морських спорів.
15. Судові та квазісудові засоби розв’язання міжнародних морських спорів.
16. Міжнародна система правових засобів забезпечення безпеки мореплавства, особливості її функціонування.
17. Міжнародна система організаційних засобів забезпечення безпеки мореплавства, особливості її функціонування.
18. Міжнародно-правове регулювання морського перевезення пасажирів і вантажів.
19. Морське природне середовище, як об’єкт регулювання міжнародного морського права.
20. Універсальні міжнародно-правові механізми захисту морського природного середовища.
21. Регіональні міжнародно-правові механізми захисту морського природного середовища.
22. Відповідальність у міжнародному морському праві: поняття, сутність, особливості.
23. Морські наукові дослідження як об’єкт міжнародно-правового регулювання.
24. Міжнародно-правове регулювання розробки і передачі морських технологій.
25. Злочинність на морі як об'єкт міжнародно-правової протидії: поняття, ознаки, класифікація.
26. Міжнародно-правова регламентація боротьби з піратством і морським тероризмом.

27. Правове регулювання ведення військових операцій на морі.
28. Правовий статус бойових засобів та об'єктів нападу у міжнародному військово-морському праві.

7. Методи навчання

Метод навчання – взаємопов'язана діяльність викладача та студента, спрямована на засвоєння студентами системи знань, набуття умінь і навичок, їх виховання і загальний розвиток.

Пояснювально-ілюстративний метод або інформаційно-рецептивний. Студенти одержують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури. Студенти сприймають і осмислюють факти, оцінки, висновки й залишаються в межах репродуктивного (відтворюючого) мислення. Цей метод знаходить широке застосування для передачі великого масиву інформації.

Репродуктивний метод. Діяльність студентів носить алгоритмічний характер, тобто виконується за інструкціями, приписами, правилами в аналогічних, подібних з показаним зразком ситуаціях. Організовується діяльність студентів за кількаразовим відтворенням засвоюваних знань. Для цього використовуються різноманітні вправи, практичні завдання, програмований контроль, різні форми самоконтролю.

Метод проблемного викладу. Науково-педагогічний працівник (НПП) до викладу матеріалу ставить проблему, формулює пізнавальне завдання на основі різних джерел і засобів. Показує спосіб вирішення поставленого завдання. Спосіб досягнення мети – розкриття системи доказів, порівняння точок зору, різних підходів. Студенти стають свідками й учасниками наукового пошуку. Студенти не тільки сприймають, усвідомлюють і запам'ятовують готову інформацію, але й стежать за логікою доказів, за рухом думки НПП.

Частково-пошуковий, або евристичний, метод. Полягає в організації активного пошуку рішення висунутих у навчанні (або сформульованих самостійно) пізнавальних завдань. Пошук рішення відбувається під керівництвом НПП. Процес мислення здобуває продуктивний характер. Процес мислення поетапно направляється й контролюється НПП або самими студентами на основі роботи над програмами (у тому числі й комп'ютерними) і навчальними посібниками. Метод дозволяє активізувати мислення, викликати зацікавленість до пізнання на семінарах.

Дослідницький метод. Проводиться аналіз матеріалу, постановки проблем і завдань і короткого усного або письмового інструктажу студентів. Студенти самостійно вивчають літературу, джерела, виконують інші дії пошукового характеру. Завдання, які виконуються з використанням дослідницького методу, повинні містити в собі всі елементи самостійного дослідницького процесу (постановку завдання, обґрунтування, припущення, пошук відповідних джерел необхідної інформації, процес розв'язання завдання).

Дискусійні методи. Елементи дискусії (суперечки, зіткнення позицій, навмисного загострення й навіть перебільшення протиріч в обговорюваному змістовному матеріалі) можуть бути використані майже в будь-яких організаційних формах навчання, включаючи лекції.

Метод моделювання. Моделювання ситуацій під час навчального процесу – це створення таких ситуацій-моделей, де реальні об'єкти замінюються символами і взаємовідносини між учасниками діяльності складаються не природно, а організовані спеціально під керівництвом НПП, тобто штучно.

8. Методи контролю

Методи контролю – це способи діагностичної діяльності, які дозволяють здійснювати зворотний зв'язок у процесі навчання з метою отримання даних про успішність навчання та ефективність навчального процесу.

Контрольні заходи визначають відповідність рівня набутих студентами знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо вищої освіти.

Самоконтроль призначений для самооцінки здобувачами вищої освіти якості засвоєння навчального матеріалу навчальної дисципліни (розділу, теми). З цією метою у навчальних посібниках для кожної теми (розділу), а також у методичних розробках для семінарських занять передбачаються питання для самоконтролю.

Кафедральний контроль проводиться з метою оцінки рівня підготовки студентів з навчальної дисципліни на різних етапах її вивчення і здійснюється у вигляді вхідного, поточного, рубіжного та семестрового контролю.

В освітньому процесі використовуються такі види контролю результатів навчання: вхідний, поточний протягом семестру, контрольні роботи, передбачені навчальним планом, приймання індивідуальних завдань, курсових робіт, підсумковий семестровий, відстрочений контроль.

Вхідний контроль проводиться перед вивченням нового курсу з метою визначення рівня підготовки студентів з дисциплін, які забезпечують цей курс. Вхідний контроль проводиться на першому занятті на підставі завдань, що відповідають програмам попереднього навчання. Результати контролю аналізуються на кафедральних (міжкафедральних) нарадах та засіданнях методичних комісій спільно з науково-педагогічними працівниками, які проводять заняття із забезпечення дисципліни. За результатами вхідного контролю розробляються заходи з надання індивідуальної допомоги студентам, або коригування освітнього процесу.

Поточний контроль проводиться під час усіх видів аудиторних занять протягом семестру. Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування або письмового контролю на практичних, семінарських заняттях чи лекціях, у формі колоквіуму, виступів студентів при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі комп'ютерного тестування тощо. Конкретні форми проведення поточного контролю та критерії оцінки рівня знань визначаються програмою навчальної дисципліни. Результати оцінювання роботи студентів мають бути доведені до відома студентів своєчасно. Формою поточного контролю є ректорські контрольні роботи. Результати оцінювання ректорських контрольних робіт можуть зараховуватися як результати виконання контрольної роботи, передбаченої навчальним планом.

Підсумковий семестровий контроль з навчальної дисципліни є обов'язковою формою оцінювання результатів навчання студента. Він проводиться у терміни, встановлені графіком навчального процесу, та в обсязі навчального матеріалу, визначеного програмою навчальної дисципліни. Семестровий контроль проводиться у формі заліку або семестрового екзамену з конкретної навчальної дисципліни. Студента допускають до семестрового контролю за умови виконання ним усіх видів робіт, передбачених навчальним планом на семестр з цієї дисципліни.

Семестровий екзамен – форма підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні засвоєння студентами лекційного матеріалу, а також виконаних ними певних робіт на семінарських заняттях. Семестровий екзамен передбачає обов'язкову присутність студентів.

Максимальна сума балів, яку може набрати студент при складанні екзамену з навчальної дисципліни, складає 40.

Оцінка підсумкового контролю виставляється за національною шкалою як сума балів, набраних здобувачем вищої освіти протягом семестру при виконанні контрольних

заходів, передбачених програмою навчальної дисципліни (практики) та балів, набраних при складанні семестрового екзамену (заліку).

Максимальна сума балів, які може набрати студент при вивченні навчальної дисципліни, складає 100.

8.1. Питання, які виносяться на складання поточного та підсумкового контролю

1. Поняття міжнародного морського права як галузі міжнародного публічного права, його предмет і метод.
2. Характерні риси міжнародного морського права та його особливості.
3. Характеристика умов виникнення та розвитку міжнародного морського права.
4. Історія становлення сучасного міжнародного морського права.
5. Джерела міжнародного морського права (основні та допоміжні).
6. Конвенції з морського права 1958 р. (про відкрите море; про територіальне море і прилеглу зону; про континентальний шельф; про рибальство й охорону живих ресурсів відкритого моря).
7. Конвенція ООН з морського права 1982 р.
8. Принципи міжнародного морського права.
9. Загальна характеристика та особливості дії норм міжнародного морського права у просторі.
10. Класифікація морських просторів, що знаходяться в межах території держави.
11. Правовий режим внутрішніх морських вод.
12. Правове регулювання статусу міжнародних морських каналів.
13. Територіальне море (територіальні води) як об’єкт регулювання міжнародного морського права.
14. Архіпелажні води – визначення характеристика і міжнародно-правовий статус.
15. Міжнародно-правовий режим закритих (замкнених) та напівзакритих (напівзамкнених) морів.
16. Загальна характеристика, особливості та класифікація морських просторів, що знаходяться за межами території держави.
17. Міжнародно-правовий режим відкритого моря.
18. Міжнародно-правове регулювання міжнародного району морського дна.
19. Прилегла зона – поняття, ознаки, різновиди та особливості міжнародно-правового статусу.
20. Правовий режим виключної економічної зони – ВЕЗ, роль міжнародного морського права у його встановленні.
21. Поняття, ознаки та особливості міжнародно-правового регулювання континентального шельфу.
22. Правове регулювання проливів, що використовуються для міжнародного судноплавства.
23. Арктика як об’єкт міжнародно-правового регулювання.
24. Історія становлення сучасного міжнародно-правового статусу Арктики в міжнародно-правовій доктрині і практиці.
25. Загальний режим використання Арктичних морських просторів.
26. Спеціальний режим використання Арктичних морських просторів.
27. Антарктика як об’єкт міжнародно-правового регулювання.
28. Історія становлення сучасного міжнародно-правового статусу Антарктики.
29. Організаційно-правові механізми міжнародного регулювання статусу Антарктики.
30. Актуальні проблеми сучасного правового статусу Антарктики і шляхи їхнього вирішення.

31. Поняття морських об’єктів у міжнародно-правовій доктрині і практиці, їхня класифікація.

32. Міжнародно-правовий зміст поняття «морське судно».

33. Категорії суден у міжнародному праві та їхній статус.

34. Міжнародно-правовий статус штучно створених конструкцій і обладнання, що виставляється в морі і на морському дні.

35. Права і обов’язки суб’єктів міжнародного морського права щодо спорудження і експлуатації штучно створених конструкцій і обладнання, що виставляється в морі і на морському дні.

36. Міжнародно-правовий статус затонулих об’єктів. Особливості правового статусу затонулих військових об’єктів.

37. Міжнародні організації як суб’єкти міжнародного морського права, поняття, класифікація, роль у реалізації міжнародних морських відносин.

38. Міжурядові міжнародні морські організації система, особливості правового статусу, роль у реалізації міжнародних морських відносин.

39. Міжнародна морська організація.

40. Міжнародний орган з морського дна.

41. Комісія з меж континентального шельфу.

42. Міжурядова океанографічна комісія ЮНЕСКО.

43. Комітет по судноплавству ЮНКТАД.

44. Міжнародна організація морського супутникового зв’язку (ІНМАРСАТ).

45. Неурядові морські організації у сфері міжнародних морських відносин, система, особливості правового статусу, роль у реалізації міжнародних морських відносин.

46. Поняття міжнародного публічного морського спору.

47. Сфери виникнення публічних міжнародних морських спорів.

48. Міжнародно-правові механізми розв’язання міжнародних морських спорів – поняття, ознаки, різновиди, класифікація.

49. Дипломатичні засоби вирішення міжнародних публічних морських спорів.

50. Арбітражні засоби вирішення міжнародних публічних морських спорів.

51. Судові засоби вирішення міжнародних публічних морських спорів.

52. Особливості розгляду міжнародних публічних морських спорів у Міжнародному Суді ООН.

53. Особливості розгляду міжнародних публічних морських спорів у Міжнародному трибуналі з морського права.

54. Особливості розгляду міжнародних публічних морських спорів у Загальному Арбітражі.

55. Особливості розгляду міжнародних публічних морських спорів у Спеціальних Арбітражах.

56. Безпека мореплавства як об’єкт регулювання міжнародного морського права.

57. Міжнародно-правова система забезпечення безпеки мореплавства: основні міжнародно-правові акти.

58. Навігаційні правила забезпечення безпеки мореплавства.

59. Технічні правила забезпечення безпеки мореплавства.

60. Експлуатаційні правила забезпечення безпеки мореплавства.

61. Піратство і тероризм на морі, як форми зазіхання на безпеку мореплавства.

62. Міжнародно-правове регулювання попередження та протидії актам піратства і тероризму на морі.

63. Міжнародно-правовий режим морських природних ресурсів.
64. Основні принципи міжнародно-правового механізму охорони навколишнього середовища.
65. Загальний стан проблеми запобігання забрудненню моря з суден.
66. Класифікація морських просторів за ступенем стійкості до забруднення з суден.
67. Міжнародно-правове забезпечення запобігання забрудненню моря з суден.
68. Регіональні угоди в галузі захисту та збереження морського середовища.
69. Морські наукові дослідження як об’єкт міжнародно-правового регулювання: поняття, ознаки, класифікація.
70. Основні напрямки сучасних морських наукових досліджень.
71. Правові основи організації та проведення морських наукових досліджень.
72. Міжнародно-правове регулювання морських наукових досліджень у виключній економічній зоні.
73. Міжнародно-правове регулювання морських наукових досліджень на континентальному шельфі.
74. Міжнародно-правове регулювання розробки і передачі морських технологій.
75. Злочинність на морі як об'єкт міжнародно-правової протидії.
76. Міжнародно-правова протидія піратству і озброєному розбою проти морських суден та інших морських об’єктів.
77. Міжнародно-правова протидія торгівлі людьми.
78. Міжнародно-правова протидія незаконному обігу наркотичних засобів і психотропних речовин.
79. Міжнародно-правова протидія несанкціонованому мовленню з відкритого моря.
80. Міжнародно-правова протидія розриву або пошкодженню підводних кабелів чи трубопроводів.
81. Поняття військово-морського права.
82. Міжнародні угоди у сфері забезпечення універсальної та регіональної колективної морської безпеки.
83. Право на застосування сили на морі.
84. Правове регулювання ведення військових операцій на морі. Зони ведення військових дій на морі.
85. Правовий статус бойових засобів та об’єктів нападу у міжнародному праві.
86. Форми озброєної боротьби на морі.
87. Правове регулювання військово-морської діяльності в мирний час.
88. Попередження інцидентів і небезпечної військово-морської діяльності.
89. Військово-морські операції невоєнного характеру.
90. Морські миротворчі операції.

9. Схема нарахування балів
Приклад для підсумкового семестрового контролю при проведенні екзамену

9.1. Денна (дистанційна) форма навчання

Загальна кількість балів – 100.
Кількість балів за екзамен – 40.
Кількість балів протягом семестру – 60.
Мінімальна сума балів для допуску до екзамену – 10.
Кількість балів за відповіді на семінарських заняттях – ∑40 = 40:

Формула обчислення

$$\sum 40 = \frac{\sum 1}{\sum 2} \text{ X 8 (вісім)}$$

Примітка:

∑40 – сума максимальної кількості балів

∑1 – сума балів, що отримав студент за відповіді на семінарських заняттях.

∑2 – кількість семінарських занять протягом семестру.

8 – коефіцієнт

Відповідь на семінарському занятті оцінюється в 0-5 балів.

Контрольна робота – 10.

Курсова робота – 10.

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання																				
Теми (семінарське заняття)																Контрольна робота	Курсова робота	Разом	Екзамен	Сума
С 1	С 2	С 3	С 4	С 5	С 6	С 7	С 8	С 9	С 10	С 11	С 12	С 13	С 14	С 15	С 16					
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	10	60	40	100

С1, С2 ... – семінарські заняття.

<u>Критерії оцінювання усної відповіді</u>

Поточний контроль здійснюється, зокрема, у формі опитування та перевірки результатів виступів на семінарських та практичних заняттях в п’ятибальній шкалі оцінок.

5 балів ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом усього практичного заняття;

- дає повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами з доктринальних джерел та посиланням на чинне законодавство;

- все, що викладається, повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;

- правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.

4 бали ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом практичного заняття;

- дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег;

- недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.

3 бали ставиться за наступних умов:

- студент на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача;

- в цілому виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає помилки і усвідомлює їх тільки після вказівка викладача;

- відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, при чому відповіді нечіткі;

- не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається;

2 бали ставиться за наступних умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача;

- студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її;

- викладає матеріал не достатньо зв'язно і послідовно.

1 бал ставиться за наступних умов:

- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача;

- виявляє нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього – повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.

Критерії оцінювання контрольної роботи

Контрольна робота виконується у письмовій формі. Контрольна робота складається з 10 тестових завдань з тем, передбачених робочою програмою в рамках питань, що виносяться для складання поточного контролю. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів, набраних при написанні контрольної роботи – 10.

Критерії оцінювання екзамену

Екзамен проводиться у формі письмової роботи, що складається з 40 тестових завдань з тем, передбачених робочою програмою в рамках питань, що виносяться для складання підсумкового контролю. Кожна правильна відповідь на одне тестове завдання оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів, набраних при складанні семестрового екзамену – 40.

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У межах дисципліни застосовуються такі моделі використання ШІ:

Модель «ШІ заборонено».

Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час виконання контрольних заходів, спрямованих на перевірку індивідуальних знань і сформованості компетентностей здобувача освіти, зокрема: усного опитування, модульних контрольних робіт, екзамену (заліку), якщо інше не визначено викладачем, інших видів оцінювання, для яких викладачем встановлено обмеження щодо використання ШІ.

Модель «ШІ як асистент».

Під час підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних завдань, рефератів, аналітичних оглядів та інших письмових робіт дозволяється використання ШІ для: пошуку та систематизації інформації, добору та первинного аналізу наукових джерел, пояснення складних понять, удосконалення структури тексту, перевірки граматики, стилю та оформлення, генерації ідей, плану роботи або прикладів.

Фінальний текст роботи, висновки, аналіз, інтерпретація результатів та прийняті рішення повинні бути самостійно підготовлені здобувачем освіти.

Модель «ШІ як інструмент».

Для окремих лабораторних, практичних, проєктних або дослідницьких робіт використання технологій штучного інтелекту може бути обов'язковою складовою виконання завдання. У таких випадках здобувачі освіти можуть використовувати генеративні моделі ШІ для: аналізу та підготовки даних, генерації, аналізу й оптимізації програмного коду, порівняння результатів роботи різних моделей ШІ, створення візуалізацій, схем або зображень, аналізу великих масивів даних, проведення експериментів із застосуванням сучасних інструментів штучного інтелекту.

Усі результати, отримані за допомогою ШІ, підлягають критичному аналізу, перевірці та доопрацюванню здобувачем освіти.

Декларування використання ШІ.

У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов'язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (генерація ідей, пошук інформації, аналіз даних, генерація коду, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недекларованe використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

9.2. Заочна (дистанційна) форма навчання

Загальна кількість балів – 100.
Кількість балів за екзамен – 40.
Кількість балів протягом семестру – 60.
Мінімальна сума балів для допуску до екзамену – 10.
Кількість балів за відповіді на семінарських заняттях – ∑40 = 40:

Формула обчислення

$$\sum 40 = \frac{\sum 1}{\sum 2} \text{ X 8 (вісім)}$$

Примітка:

∑40 – сума максимальної кількості балів
∑1 – сума балів, що отримав студент за відповіді на семінарських заняттях.
∑2 – кількість семінарських занять протягом семестру.
8 – коефіцієнт

Відповідь на семінарському занятті оцінюється в 0-5 балів.
Контрольна робота – 10.
Курсова робота – 10.

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання																				
Теми (семінарське заняття)																Контрольна робота	Курсова робота	Разом	Екзамен	Сума
С 1	С 2	С 3	С 4	С 5	С 6	С 7	С 8	С 9	С 10	С 11	С 12	С 13	С 14	С 15	С 16					
	5	5	5													10	10	60	40	100

С1, С2 ... – семінарські заняття.

Критерії оцінювання усної відповіді

Поточний контроль здійснюється, зокрема, у формі опитування та перевірки результатів виступів на семінарських та практичних заняттях в п’ятибальній шкалі оцінок.

5 балів ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом усього практичного заняття;
- дає повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами з доктринальних джерел та посиланням на чинне законодавство;
- все, що викладається, повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;
- правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.

4 бали ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом практичного заняття;

- дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег;

- недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.

3 бали ставиться за наступних умов:

- студент на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача;

- в цілому виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає помилки і усвідомлює їх тільки після вказівка викладача;

- відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, при чому відповіді нечіткі;

- не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається;

2 бали ставиться за наступних умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача;

- студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її;

- викладає матеріал не достатньо зв’язно і послідовно.

1 бал ставиться за наступних умов:

- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача;

- виявляє нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього – повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.

Критерії оцінювання контрольної роботи

Контрольна робота виконується у письмовій формі. Контрольна робота складається з 10 тестових завдань з тем, передбачених робочою програмою в рамках питань, що виносяться для складання поточного контролю. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів, набраних при написанні контрольної роботи – 10.

Критерії оцінювання екзамену

Екзамен проводиться у формі письмової роботи, що складається з 40 тестових завдань з тем, передбачених робочою програмою в рамках питань, що виносяться для складання підсумкового контролю. Кожна правильна відповідь на одне тестове завдання оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів, набраних при складанні семестрового екзамену – 40.

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У межах дисципліни застосовуються такі моделі використання ШІ:

Модель «ШІ заборонено».

Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час виконання контрольних заходів, спрямованих на перевірку індивідуальних знань і сформованості компетентностей здобувача освіти, зокрема: усного опитування, модульних контрольних робіт, екзамену (заліку), якщо інше не визначено викладачем, інших видів оцінювання, для яких викладачем встановлено обмеження щодо використання ШІ.

Модель «ШІ як асистент».

Під час підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних завдань, рефератів, аналітичних оглядів та інших письмових робіт дозволяється використання ШІ для: пошуку та систематизації інформації, добору та первинного аналізу наукових джерел, пояснення складних понять, удосконалення структури тексту, перевірки граматики, стилю та оформлення, генерації ідей, плану роботи або прикладів.

Фінальний текст роботи, висновки, аналіз, інтерпретація результатів та прийняті рішення повинні бути самостійно підготовлені здобувачем освіти.

Модель «ШІ як інструмент».

Для окремих лабораторних, практичних, проєктних або дослідницьких робіт використання технологій штучного інтелекту може бути обов'язковою складовою виконання завдання. У таких випадках здобувачі освіти можуть використовувати генеративні моделі ШІ для: аналізу та підготовки даних, генерації, аналізу й оптимізації програмного коду, порівняння результатів роботи різних моделей ШІ, створення візуалізацій, схем або зображень, аналізу великих масивів даних, проведення експериментів із застосуванням сучасних інструментів штучного інтелекту.

Усі результати, отримані за допомогою ШІ, підлягають критичному аналізу, перевірці та доопрацюванню здобувачем освіти.

Декларування використання ШІ.

У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов'язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (генерація ідей, пошук інформації, аналіз даних, генерація коду, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недекларованe використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	**Оцінка**	
	для екзамену	**для заліку**
90 – 100	Відмінно	Зараховано
70-89	Добре	Зараховано
50-69	Задовільно	Зараховано
1-49	Незадовільно	Не зараховано

10. Рекомендована література

Основна:

1. Конвенція про відкрите море 1958 р. URL: https://treaties.un.org/doc/publication/mtdsg/volume%20ii/chapter%20xxi/xxi-2.en.pdf

2. Конвенція про територіальне море і прилеглу зону 1958 р. URL: https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%20516/volume-516-I-7477-English.pdf

3. Конвенція про континентальний шельф 1958 р. URL: https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/8_1_1958_continental_shelf.pdf

4. Конвенція про рибальство та охорону живих ресурсів відкритого моря 1958 р. URL: https://web.archive.org/web/20210415002639/https://treaties.un.org/doc/Treaties/1966/03/19660320%2002-16%20AM/Ch_XXI_01_2_3_4_5p.pdf

5. Конвенція ООН з морського права 1982 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/728-14#Text

6. Рамкова конвенція із захисту морського середовища Каспійського моря від 4 листопада 2003 р. УПС «Консультант Плюс».

7. Міжнародний кодекс з охорони суден і портових засобів 2002 р. URL: http://www.trancons.ru/information/mezhdunarodnoe-zakonodatelstvo.

8. Конвенція про охорону підводної культурної спадщини 2001 р. УПС «Консультант Плюс».

9. Міжнародна конвенція про арешт суден 1999 р. УПС «Консультант Плюс».

10. Угода про здійснення положень Конвенції ООН з морського права 1982 року, які стосуються збереження транскордонних рибних запасів і запасів далеко мігруючих риб і управління ними (1995 р.) УПС «Консультант Плюс».

11. Угода між Урядом Російської Федерації і Урядом Республіки Болгарії про морське торговельне судноплавство 1995 р. Бюлетень міжнародних договорів. 2005. № 4. С. 25-29.

12. Конвенція про збереження запасів анадромних видів у північній частині Тихого океану 1992 р. Бюлетень міжнародних договорів. 1993. № 7. С. 13-22.

13. Конвенція про захист Чорного моря від забруднення 1992 р. УПС «Консультант Плюс».

14. Конвенція ООН про умови реєстрації суден 1986 р. УПС «Консультант Плюс».

15. Конвенція про збереження лосося в північній частині Атлантичного океану 1982 р. УПС «Консультант Плюс».

16. Міжнародна конвенція про підготовку і дипломування моряків та несення вахти 1978 р. із змінами 1995 р. (Конвенція ПДНВ-78/95). УПС «Консультант Плюс».

17. Міжнародна конвенція з охорони людського життя на морі 1974 року, змінена Протоколом 1978 року (Конвенція СОЛАС 74/78). УПС «Консультант Плюс».

18. Конвенція про охорону антарктичних тюленів 1972 р. УПС «Гарант».

19. Декларація принципів, що регулюють режим дна морів і океанів і його надр за межами дії національної юрисдикції 1970 р. УПС «Консультант Плюс».

20. Міжнародна конвенція по обміру суден 1969 р. УПС «Консультант Плюс».

21. Міжнародна конвенція про вантажну марку 1966 р. УПС «Консультант Плюс».

22. Європейська угода про запобігання радіомовлення зі станцій, що знаходяться за межами національної території 1965 р. УПС «Консультант Плюс».

23. Конвенція з полегшення міжнародного морського судноплавства 1965 р. УПС «Консультант Плюс».

24. Конвенція № 76 Міжнародної організації праці «Про заробітну плату, робочий час і склад суднового екіпажу» 1946 року. Конвенції та рекомендації, ухвалені Міжнародною організацією праці. 1919-1956. Т. I. Міжнародне бюро праці, 1991. С. 744-757.

25. Конвенція № 108 Міжнародної організації праці «Про національні посвідчення особи моряків» 1958 р. Конвенції та рекомендації, ухвалені Міжнародною організацією праці. 1957-1990. Т. II. Міжнародне бюро праці, 1991. С. 1193-1197.

26. Міжнародна конвенція по запобіганню забруднення моря нафтою 1954 р. УПС «Консультант Плюс».

27. Міжнародна конвенція про охорону підводних телеграфних кабелів 1884 р. (разом з додатковою статтею, Декларацією і Заключним протоколом). URL: http://www.vinitadasgupta.com/ zakonodatelstvo/49959point.html,

28. Міжнародні медико-санітарні правила, 2005 р. УПС «Гарант».

Додаткова:

29. Anders Henriksen International Law. Oxford University Press, 2017. 346 p.

30. Crawford E., Pert A., Saul, B. (Eds.). Public International Law. Cambridge : Cambridge University Press, 2023. 528 p.

31. Evans Malcolm D. International Law. Oxford University Press, 2014. 873 p.

32. Focarelli C. International law. Cheltenham : Elgar, 2019. 717 p.
33. Henriksen A.. International Law. Oxford : Oxford University Press, 2017. 346 p.
34. Hernández G. International law (3rd edition). Oxford : Oxford University Press, 2025. 744 p.
35. Klabbers J. International Law. 4th edition. Cambridge : Cambridge University Press, 2023. 350 p.
36. Pert A., Saul B., Crawford E. Public International Law. Cambridge University Press, 2023. 528 p.
37. Rebecca M. M. International Law. Wallace Sweet & Maxwell, 2005. 370 p.
Shaw M. N. International Law 8th ed. Cambridge University Press, 2017. 1118 p.
38. Show M. International Law (Ninth Edition). Cambridge: Cambridge University Press, 2021. 1308 P.
39. Vaughan L. International law: a very short introduction. Oxford university press, 2015. 144 p.
40. Vaughan L. International Law. Oxford University Press, 2007. 328 p.
41. Войціховський А. В. Міжнародне право : [підручник]. Харків : ХНУВС, 2020. 544 с.
42. Гавриленко О. А. Морські закони Ганзейського союзу 1597 року: історичний контекст, правовий зміст та значення. *Правова держава*. 2025. Вип. 58. С. 190–200. DOI: 10.18524/2411-2054.2025.58.331549.
43. Гавриленко О. А., Реньов Є. В. Публічно-правові та корпоративні засади морського права у Барселонському морському кодексі 1258 року. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право*. 2026. Вип. 41. С. 51-63. URL: https://periodicals.karazin.ua/law/article/view/29137
44. Гавриленко О. А., Сироїд Т. Л. Історія міжнародного права: стародавня доба : навчальний посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 232 с.
45. Міжнародне публічне право : підручник : у 2 т. / С. М. Перепьолкін, Д.О.Трескін, В. В. Філатов, Л. А. Філяніна ; за ред. С. М. Перепьолкіна. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2025. Т. 1. : Основи теорії. 250 с.
46. Міжнародне публічне право : підручник : у 2 т. / О. В. Легка та ін. ; за ред. С. М. Перепьолкіна. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2026. Т. 2. : Основні галузі. 240 с.
47. Міжнародне та національне морське право України і країн ЄС : навч. посіб. / авт.- уклад. О.О. Балобанов, В.О. Допілка. Херсон : Вид. Грінь Д.С., 2017. 214 с.
48. Сироїд Т.Л. Міжнародне публічне право : підручник. Одеса. Фенікс, 2018. 744 с.
49. Сироїд Т.Л. Міжнародне публічне право : підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право. 2020. 648 с.
50. Сироїд Т.Л, Міжнародне кримінальне право : підручник. Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків : Право**,** 2023. 512 с.
51. Сироїд Т. Міжнародне публічне право: навч. посібник. Київ.: Юрінком Інтер, 2025. 628 с.
52. Сироїд Т.Л., Гавриленко О.А., Фоміна Л.О. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини : посіб. для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання / за заг. ред. Т. Л. Сироїд. 4-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2021. 462 с.
53. Сироїд Т. Л., Гавриленко О. А., Новікова Л. В. Історія міжнародного права : хрестоматія-практикум для студентів напряму підготовки 6.030202 – «Міжнародне право». Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 688 с.
54. Сироїд Т. Л., Фоміна Л. О. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини : посібник для підготовки до зовн. незалеж. оцінювання / за заг. ред. Т. Л. Сироїд. 6-те вид., перероблене і доповнене. Харків : Право. 2024. 502 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/c/stru3/spi
2. United Nations official website. URL: http://www.un.org/
3. Комісія міжнародного права ООН. URL:https://legal.un.org/ilc/
4. Департамент ООН з морських питань и морського права. URL: http://www.un.org/Depts/los/index.htm
5. База даних договорів ООН. URL: http://untreaty.un.org розділ «Морське право».
6. Міжнародний морський трибунал. URL: www.itlos.org
7. Комісія з меж континентального шельфу. URL: www.un.org/Depts/los/clcs_new/clcs_home.htm
8. Міжнародний орган з морського дна. URL: www.isa.org.jm